Balio Sruogos laiškas Juozapui Sruogai, 1931-08-27, iš Būgių – į Kauną

Mielas Juozapai, / Prieš kelias dienas gavau Tavo laišką, o šiandie man rašo Kazimieras iš Kauno apie dėdės jubilejų.

Mielas Juozapai,

Prieš kelias dienas gavau Tavo [1] laišką, o šiandie man rašo Kazimieras [2] iš Kauno apie dėdės [3] jubilejų. Sako, kad mes visi trys šeštadienį susirinktumėm Klaipėdoj, o sekmadienį automobiliu važiuotumėm pas dėdę – sveikint. Tiesą pasakius, man šis pasiūlymas visiškai nepatinka. Sumanymas – geras gal, bet mano padėty – būtų gal kiek teatrališkas. Aš dėdę esu matęs tiktai vieną kartą, prieš pat karą, baigęs realinę mokyklą, – buvau nuvažiavęs į Žarėnus. Kvietė jis mane – pasakyti pamokslą, kad nebūčiau cicilikas, prisidėčiau prie ateitininkų ir stočiau į kunigų seminariją. Tuo visa mano pažintis ir pasibaigė. Nuo to laiko – nei aš ką jam rašiau, nei jis mane prisiminė. Ir ką aš veikčiau dabar nuvažiavęs, ką kalbėčiau? O šiaip kelias valandas prasitrinti tenai tarp kunigų ir davatkų – menkas malonumas. Ir dėdei – kažin ar būtų malonu. Juo dabar – važiuoti prie dabartinio jo nusistatymo dėl Adolpo – kokį jis siurprizą gali padaryti – kas jį gali žinoti. Jo konflikte su Adolpu – vis tiktai dėdė didelis komedninkas: siųsti albumą parašui išbraukti, nuo fotografijos atkirpti atvaizdą – мальчишество [4]. Aš dėdės atžvilgiu jokių ypatingų sentimentų neturiu, nes nepažįstu. Samprotaudamas, jaučiu, kad reikia būt dėkingam už jo didelę paramą mūsų šeimai. Bet vėl, jei jis Adolpui [5] padėjo išvykt užsienin – daug padarė. Bet jeigu jis už tą gerą darbą nori visą gyvenimą akis žibinti ir reikalauti, kad jo gaspadinės kaprizai valstybės sąskaita būtų vykdomi, – tai jo geras darbas nustoja moralinės vertybės. Senas žmogus, taip, reikia gerbti, sutinku, – reikia bent tam kartui prisitaikyti prie jo pažiūrų… Bet tam ir tinkama forma reikalinga. Kiek aš atsimenu, ir Adolpui padėdamas išvykti užsienin, jis pavartojo maksimum presijos, kad nužeminimas būtų skaudesnis! Todėl ir manau – pasitenkinsiu telegramos pasiuntimu, – gal dar eilėmis suformuluosiu. [1r] //

Iš kur Urbšys [6] ir Benari [7] žino, kad aš dramą rašau [8]? Tiesa, per vasarą aš ją parašiau, tiktai nenoriu, kad kol kas apie tai žinotų – mat rengiuosiu dalyvauti konkurse, kurį paskelbė V. Didž. komitetas [9]. Dabar sėdžiu – perdirbinėju. Savaitei buvau Palangoje – pasilsėti, nes nervai buvo nuėję iki paskutinio įkaitinimo laipsnio [10]. Dabar vėl gerai. Įsitraukiau į darbą, o važiavimas pas dėdę man ūpą savaitei išblaškytų. Į Paryžiaus parodą važiuoti jokio noro neturiu. O į Chamonix važiuoti 6 dienoms – nėr prasmės. Nuvažiuoti tenai – tai laikas išnaudoti reikia, minimum 2 savaitės, o 6 dienos – tai kinematografas. O jeigu dar lytų tas dienas? Šiais metais – Schluss [11].

Kaip tu rašai – arklį mėnesiui išnuomuoti kitais metais kelionei per Lietuvą – neapsimoka. Brangiai nulups ir gero negausi. Geriausia tai nusipirkti, pavažinėti ir išvažiuojant parduoti – tai lengviau padaryti ir geriau apsimokės (pigiau kainuos).

Jeigu važiuodamas tu manytum rinkti kokią mokslo medžiagą (tautosaką, melodijas, etnografinę medžiagą), tai kompanioną galima būt parūpint iš Universiteto žmonių. O gal ir šiaip kas atsirastų – ir be mokslo medžiagos. Aš čia ne kompanija. Dėl ateinančos vasaros turiu šiokių tokių projektų, bet jie labai daug priklausys nuo to, kaip man pavyks mano darbas ir reikalas konkurse [12]. Kaip man dabar atrodo, turėčiau laimėti, bet, žinoma, ką gali žinoti.

Vanda [13] jau išvažiavo į Kauną. Aš dar sėdžiu Būgiuose – ir šlifuoju darbą. Išvažiuosiu tik apie rugs. 8–10 dieną. Kol kas gyvenu tuo darbu, nieko daugiau žinoti nenoriu ir gal todėl visas protestuoju prieš kiekvieną sumanymą, kas galėtų nuo jo atitraukti, ir išmislioju visokius argumentus, by tik atsikratyti.

Ačiū už nuotraukas. Labų dienų poniai Bronei [14].

B. Boles [15]

Būgiai,
ketvirtadienis
rugp. 27 d. [1v] //

KOMENTARAI

[1] Juozapas Sruoga (1886–1957) – diplomatas, vyriausias Balio Sruogos brolis. Nuo 1929 m. Lietuvos pasiuntinybės Berlyne Konsulinio skyriaus vedėjas.

[2] Kazimieras Sruoga (1899–1974) – ekonomistas, jauniausias Balio Sruogos brolis. 1929–1936 m. Finansų ministerijos paskolų ir ekonominių informacijų skyriaus vedėjas.

„Mielas Baly,

Ateinantį sekmadienį dėdės kunigo jubilejus. Adolpas proponuoja, kad mes visi šeštadienį būtume Klaipėdoj ir sekmadienį važiuotum automobiliu pas dėdę. Adolpas iš Klaipėdos automobilį žadėjo parūpinti. Adolpas dabar Palangoj ir žada tikrai važiuoti. Tuo reikalu rašė ir Juozapas laišką, kurį Tau ir pridedu dėl vaizdumo. –
[…] Su Vanda mačiausi. Labai skubinu. Br. Kazys“ (Kazimiero Sruogos laiškas Baliui Sruogai, iš Kauno – į Būgius, 1931-08-26, [rankraštis], in: *LLTI BR*, f. 53, b. 852, l. 1r).

Adolfas Sruoga dažnai buvo bendrų brolių reikalų iniciatorius ir giminių susibūrimų organizatorius. Jis dažniausiai lankydavosi Baibokuose, neretai paragindavo ir brolius susitikti visiems kartu tėviškėje: „tai visi nors vieną kartą in corpore susirinktumėme Baibokuose, nes visuomet tai vieno, tai kito trūksta, o dabar būtų progos visiems susirinkti“ (Adolfo Sruogos laiškas Baliui Sruogai, iš Kauno – į Būgius, 1928-07-03, [rankraštis], in: *LLTI BR*, f. 53, b. 853, l. 1v).

[3] Juozapas Lomanas – Balio Sruogos motinos Agotos Lomanaitės-Sruogienės vyriausias brolis: „Jis mokėsi Gulbinų pradžios mokykloje, Šiaulių gimnazijoje. Baigęs keturias klases, įstojo į kunigų seminariją. Ilgus metus klebonavo Žarėnuose. Čia pastatė medinę bažnyčią, kuri ir šiandien tebestovi. Klebonas Juozapas buvo griežto būdo, status, išdidus, laikėsi tikro kunigiško taurumo, nemėgdavo girtuoklių. Vyną gamindavo namuose, svečius vaišindavo, bet pats retai kada stiklelį išgerdavo. Iš savo pajamų nemažai padėdavo broliams ir seseriai. Iš parapijiečių didelių duoklių nereikalaudavo. Už laidojimą ir kitus bažnytinius patarnavimus imdavo tiek, kiek kas duodavo. Mirė 1931 metais Tveruose, kur buvo iškeltas altarista, palaidotas Žarėnų bažnyčios šventoriuje“ (Mikalojus Lomanas, „Apie Balio Sruogos senelius ir prosenelius“, in: *Balys Didysis*, sudarė ir parengė Reda Pabarčienė, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 1997, p. 18).

Balio Sruogos motina vylėsi „turėti tarp vaikų kunigą“ (Algis Samulionis, *Balys Sruoga*: Monografija, Vilnius: Lietuvos TSR mokslų akademija, Lietuvių kalbos ir literatūros institutas, Vaga, 1986, p. 30). Jos brolis, Žarėnų klebonas, šį kelią rinktis siūlė ir Panevėžio realinę mokyklą baigusiam sesers sūnui: „dėdė J. Lomanas, pirmą ir paskutinį sykį pakvietęs B. Sruogą pas save į Žarėnus, kur tuomet kunigavo, pasiūlė prisidėti prie „ateitininkų“ ir stoti į kunigų seminariją. Jaunuoliui atsisakius, pažintis nutrūko. B. Sruogos apsisprendimui nemažą įtaką tikriausiai turėjo religijai indiferentiškas tėvas“ (Idem, in: *Ibid*.).

[4] Мальчишество *rus* – vaikėziška.

[5] Adolfas Sruoga (1887–1941) – vyresnysis Balio Sruogos brolis, inžinierius elektrikas. 1927–1933 m. Lietuvos pašto valdybos direktorius.

[6] Juozas Urbšys (1896–1991) – diplomatas. 1927–1933 m. pasiuntinybės Paryžiuje I sekretorius.

[7] Juozapas Levinsonas-Benari (1892–1967) – žydų kilmės Lietuvos menininkas. Nuo 1923 m. buvęs menininkų klubo „Vilkolakis“ dalyvis, 1926 m. Valstybės teatro scengrafas. Nuo 1928 m. Erwin Piscator teatro Berlyne darbuotojas. Apie 1931 m. jis išvyko dirbti dekoratoriumi į Paryžių, kur ir susibičiuliavo su Juozu Urbšiu ir jo žmona Marija Urbšiene: „1931–1933 m. Paryžiuje rezidavęs J. Urbšys su žmona Marija palaikė draugiškus santykius su J. Benari šeima. Iš trumpų žinučių galima suprasti, kad J. Benari ne kartą buvo kviečiamas į Urbšių namuose Paryžiuje rengiamus vakarus“ (Evelina Bukauskaitė, „Lietuvos žydų dailininko Juozapo Levinsono-Benari veikla tarpukariu“, in: *Menotyra*, Vilnius, 2012, t. 19, nr. 1, p. 57).

[8] Kad Balys Sruoga rašė dramą Milžino paunksmė, Juozas Urbšys ir Juozapas Levinsonas-Benari galėjo sužinoti per aktorę Unę Babickaitę, kuri tuo metu vaidino Paryžiuje ir su kuria Balys Sruoga susirašinėjo – pasakojo apie šį kūrinį ir su juo susijusias aplinkybes. Buvusį susirašinėjimą šia tema liudija išlikęs vienas Balio Sruogos laiškas, rašytas bičiulei aktorei:

„Mieloji,
Gerai, kad parašei laišką. Ir dar šiuo metu. Dabar man čia žmonės daro šunybes po šunybės, spjaudo ir dergia, ir šiuo metu – „старый друг“ [*rus* senas draugas, – NM] etc. Tai vis mat literatūriški dalykai ir prieteliai! Šiuo tarpu skubiai spausdinu naują veikalą „Milžino paunksmė“, trilogišką istorijos kroniką, kurią Vytauto Didžiojo komiteto Literatūros konkurso Jury komisija (p. p. pulk. Braziulevičius ir F. Kirša) pripažino nespausdintinu šlamštu. Nors ir šlamštas, bet aš vis tik baigiu spausdinti. Todėl tat mane tųdviejų ponų agentai ir dergia, kam demonstratyviškai spausdinu. Vadinas, einu į dar didesnį skandalą.
Džiaugiuos Tavo pasisekimais. Gaila, kad žiniomis apie Tavo pasisekimus negaliu pasidalyti su mūsų spauda, nes su visais laikraščiais esu susipykęs. Neregėto chamizmo banga užliejo mūsų spaudą“(Balio Sruogos laiškas Unei Babickaitei, iš Kauno – į Paryžių, 1932-04-24, [rankraštis], in: *LNMMB RKRS*, F12–543, l. 5r).

[9] Komitetas, įsteigtas 1928 m., kai minėtos Vytauto Didžiojo 500-osios mirties metinės, rūpinosi šio Lietuvos didžiojo kunigaikščio kulto kūrimu visoje Lietuvoje. Todėl 1930 m. komitetas paskelbė literatūrinį konkursą, kuris turėjo paskatinti rašytojus kurti istorinius veikalus, kurie įprasmintų Vytauto Didžiojo epochą ir stiprintų tautinę savimonę:

„Minėjome, kad Vytauto Didžiojo kultui kurti buvo nutarta pasitelkti menininkus. „Lietuvos aido“ vedamajame buvo rašoma: „Tautos idealams kurti ir jos sąmonei kelti daugiausiai gali patarnauti rašytojai, ypač dailiosios literatūros kūrėjai. Maironis geriausias pavyzdys, ką nuoširdus lietuviškas žodis pajėgia padaryti“. Kūrybai paskatinti Vytauto Didžiojo komitetas surengė du literatūros kūrinių konkursus: 1930 m. kovo 1 d. buvo paskelbtas pjesės kaimo scenai, o 1930 m. lapkričio mėnesį – geriausio Vytautui Didžiajam skirto prozos, poemos bei dramos veikalo konkursas. Surengti pjesės kaimo scenai konkursą paskatino vilniečių pageidavimas scenos veikalų, pritaikytų vaidinti mokyklų ir kaimo scenoms. Tačiau šio konkurso rezultatai, J. Tumo žodžiais tariant, buvo „labai menki“, ir Vytauto Didžiojo komitetas nutarė konkursą laikyti neįvykusiu. Nesėkmės priežastis, matyt, buvo ir skirtos labai mažos – 300 ir 500 litų premijos. Antrojo konkurso laimėtojams buvo skirtos dvi 10 000 Lt premijos – viena už geriausią romaną arba poemą, kita už dramą. Šis konkursas taip pat nebuvo itin sėkmingas – kūrinių sulaukta nedaug ir nė vienam iš gautų premija nebuvo paskirta, nes komisija nesulaukė, jos manymu, premijos vertų kūrinių, tačiau vertingais pripažino ir Vytauto Didžiojo komiteto lėšomis išleido keturis kūrinius: Antano Vienuolio romaną „Kryžkelės“, Rygos rusų rašytojo Sergejaus Minclovo apysaką „Daina apie sakalą“, Vytauto Bičiūno pjesę „Žalgiris“, Stasio Lauciaus poemą „Vytauto karžygiai“. Šis literatūros konkursas pagarsėjo skandalu, kilusiu vertinimo komisijai ne tik nepremijavus B. Sruogos dramos „Milžino paunksmė“, bet ir nusprendus komiteto lėšomis išleisti ne Balio Sruogos dramą, bet V. Bičiūno pjesę „Žalgiris“. Komisijos sprendimas išleisti silpnesnį kūrinį netruko virsti puikia dirva atsirasti įvairiausiems gandams, aiškinantiems „tikrąsias atmetimo priežastis“. Vieni aiškino esą veikalas atmestas todėl, kad jame labai jau nepagarbiai pavaizduoti katalikų dignitoriai, kiti, jog pats veikalas – tai ne kas kita kaip paskvilis apie prezidentą ir jo šeimą. Tačiau vargu ar šie teiginiai buvo pagrįsti: atmestoji drama buvo pastatyta Jaunųjų teatre, o suvaidinta Valstybės teatre pastarajam padarius dekoracijas. Turbūt premjeros nebūtų buvę, jei kažkam „iš viršaus“ drama išties būtų neįtikusi. Manau, jog komisijos sprendimą išleisti ne B. Sruogos, o V. Bičiūno kūrinį lėmė paprasta priežastis: B. Sruogos dramoje nebuvo „matomo“ herojaus. Reikėjo ryškaus herojaus paveikslo ir nepakako vien to, kad apie jį tik kas nors kalbėtų. Būdingas Juozo Keliuočio apgailestavimas, kad beveik visi B. Sruogos veikalo personažai yra neigiami: „Gal tik mums, norintiems įspėti Vytauto genialumo paslaptį, ypačiai norėtųsi sulaukti psichologinio romano, kurs atskleistų jo nepaprasto charakterio turtingumą, kurs padėtų suprasti, kaip jo sieloj galėjo tilpti ryškūs, viens kitam prieštaraują kraštutinumai – nepermaldaujamas griežtumas ir begalinis lankstumas, žiaurumas ir gerumas, karingumas ir džentelmeniškumas, herojiška savo tėvynės meilė ir ieškojimas paramos pas svetimuosius“. Ir kitų kūrinių autoriai, J. Keliuočio manymu, „neįspėjo Vytauto genijaus mįslės ir neatskleidė viso jo nuostabaus charakterio ir jo epochos turtingumo“. Ko buvo tikimasi iš literatūros konkurso ir koks buvo jo rezultatas, nusakė A. Smetona: „Atšventus Vytauto Didžiojo metus pasirodė raštų ir mūsų literatūroje, bet jie piešia ne tiek Vytautą, kiek jo aplinkos gyvenimą. Jo asmuo dar neprieitas“ (Dangiras Mačiulis, „Vytauto Didžiojo metų (1930) kampanijos prasmė“, p. 66–67, žr. https://mokslozurnalai.lmaleidykla.lt/publ/0235-716X/2001/2/Lit-54.pdf).

[10] Palangoje Balys Sruoga ne vien tik ilsėjosi: kurorte jis sudarė sandėrį su italų firmos „Fiat“ atstovu dėl automobilio pirkimo, jį įsigijo į skolą, mat tikėjosi laimėti Vytauto Didžiojo komiteto paskelbtą dramos konkursą ir gauti 10. 000 litų:

„…kai buvom Palangoje, davėsi prikalbamas Grėbliausko pirkti sportinį „Fiat“ automobilį. Pinigų tam nebuvo, bet Balys, baigęs rašyti „Milžino paunksmę“, taip buvo tikras laimėsiąs premiją, kad skolon tą „Fiatą“ nusipirko… 11.000 litų! Tai buvo didelė rizika – ir mes ilgai mokėjome skolą… O automobilis mums gerai tarnavo, Bugiuose padarė sensaciją…“ (Vandos Sruogienės pastaba prie Balio Sruogos laiško adresatei, iš Būgių – į Kauną, 1931-05-25, [rankraštis], in: *LLTI BR*, f. 53, b. 514, l. 1r, in: *BLKMČ BS*).

„Tad bene 1931 m., būdamas Palangoje, davėsi prikalbamas italų firmos Fiat atstovo Grėbliausko ir už 11000 litų pirko sportinį automobiliuką. „Milžino paunksmė“ buvo vos užbaigta… Negavus premijai skirtų 10000 litų, susidarė skola, kurią ilgai teko mokėti. Mūsų biudžetui tai buvo labai didelė suma“ („Iš Balio Sruogos ir Fausto Kiršos santykių“, in: *Balys Sruoga mūsų atsiminimuose*, sudarė Vanda Sruogienė, Vilnius: Regnum fondas, 1996, 1996, p. 135).

„Vieną dieną išvyko į Palangą. Mama kažkodėl buvo sutrikusi, nerami, lyg nujausdama nemalonumą. Ir štai po kokios savaitės Būgių ramybę sudrumstė keistas ūžesys. Tokio ūžesio, dievaž, niekas palaimingoje Kamanų pelkių tyloje nebuvo girdėjęs. Subėgo visas „dvaras“ ir žiūri: iš vieškelio pro liepelę suka į Būgius tikras automobilis. Naujas, blizgantis, su stiklinėm lempom… O už vairo – Balys! Man tai buvo lyg devintas stebuklas, ir ilgai negalėjau suprasti, kodėl mama taip keistai elgėsi, lyg ir pyko… […] Tik po daugelio metų, jau suaugusi, sužinojau, kad Balys su tuo *Fiatu* įklimpo į didžiulę skolą, jai išlyginti ir iš jo kapstytis turėjo padėti ir mama, turbūt atsisakydama daugelio dalykų, kurie kitoms Kauno ponioms buvo būtinybė“ (Dalia Sruogaitė, Atminties archeologija, redagavo Donata Linčiuvienė, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2012, p. 11).

[11] Schluss *vok* – galas.

[12] Balys Sruoga, nelaimėjęs konkurso, pasiskolino bičiulio žurnalisto, redaktoriaus Juozo Pronskaus asmenvardį – prisidengė slapyvardžiu ir paskelbė straipsnį, kuriame išsamiau aprašė situaciją, kurią įvertino kaip „konkurso liūdną pamoką“:

„Viso konkurso išvadoj matome keturius veikalus premijuotus, tai yra išleistus V. D. Komiteto lėšomis, būtent: Vienuolio „Kryžkeles“, Minclovo „Daina apie Sakalą“, Bičiūno „Žalgiris“ ir Lauciaus „Vytauto karžygiai“, ir vieną veikalą Balio Sruogos „Milžino paunksmė“ atmestą, tai yra pripažintą nespausdintiną Komiteto lėšomis. Kadangi Komitetas spausdino geriausius veikalus, tai Balio Sruogos, reiškia, buvo pripažintas silpnesnis už Vienuolio, Bičiūno, Minclovo ir Lauciaus veikalus. Taip jury komisijos sprendimą visuomenė ir suprato.

Tuo tarpu girdėti, kad jury komisijos sprendimas toli nebuvęs toks sutartinas. Girdėti, kad komisijos narių nuomonės buvę gerokai pasidalinusios. Vienas jury komisijos narys reikalavęs, kad apie pristatytuosius konkursui veikalus būtų sprendžiama grynai meno ir teatro atžvilgiu, o du kitu nariu reikalavę, kad būtų sprendžiama visuomenės, politikos ir pasaulėžiūros atžvilgiu. Du nariu vieną narį nubalsavę, tačiau rezultate buvę pasirašytas protokolas, kuriame buvę konstatuota, kad jury komisija nesusitarė del kriterijaus, kuriuo reikėtų veikalus vertinti. Du komisijos nariu primygtinai siūlę politiškai visuomenišku atžvilgiu spausdinti Bičiūno veikalą, trečias pasilikęs prie atskiros nuomonės, kuri ir užprotokoluota.

Galimas daiktas, kad žinios, neoficiališkai pasiekusios visuomenę apie komisijos posėdį, yra kiek netikslios. Bet kodel tad pasiliko nepaskelbti jury komisijos posėdžių protokolai?

Paprastai visose kultūringose šalyse pasibaigus konkursui tokie protokolai skelbiami viešai, nes, galų gale, tai yra ne vienos kurios organizacijos dalykas, bet visos visuomenės ir visuomenė nori ir turi teisę žinoti apie savo žymesnių literatūros pajėgų rungtynes.

Jei būtų paskelbti to konkurso eigos dokumentai, protokolai ir atskiros nuomonės, galbūt ir visuomenė, pamačiusi kokių nors jai nežinomų motyvų, nulėmusių, kad neišlaiką konkurso sąlygas veikalai tapo premijuoti, o išlaikęs tas sąlygas, tapo atmestas, gal ir ji pakeistų nuomonę ir sutiktų su tais motyvais. Jų buvo laukta ir ilgai laukta, bet ir laukimui išsenka laikas. Neturėdami kitokių, turime tik dvejopus, būtent oficialiai paskelbtuosius konkurso sąlygose ir iškeltuosius dviejų jury komisijos narių. Iš tų visuomenė, žinoma, nedvejodama stovi už konkurso sąlygose paskelbtuosius ir pilna teise klausia, kodel jury komisijos sprendimas buvo toks šališkas? Kodel literatūros konkurso rezultatus nulėmė neliteratūriški motyvai?

Negaunant į tai atsakymo, nėra ko džiaugtis tokiu konkursu, į kurį buvo žiūrima, kaip į akstiną mūsų literatūrinėms jėgoms paskatinti kūrybinio entuziazmo ir rivalizacijos priduoti. Baimė, kad tuo konkursu bus kaip tik priešingo pasiekta…

Taip mūsų akivaizdoje kuriasi legenda. Nemaloni legenda“ (J. Pronskus [Balys Sruoga], „Ką Vytautas Didysis pasakytų apie savo komitetą“, in: *Lietuvos žinios*, Kaunas, 1932-09-01, Nr. 199, p. 2; 1932-09-03, Nr. 201, Nr. 3, p. 3–4; dar žr. in: *BSR* 8, p. 27–28).

Konkurso komisijos sprendimas premiją skirti Vytauto Bičiūno pjesei „Žalgiris“, kurią ir nuspręsta išleisti, suerzino Balį Sruogą (tuomet, „visuotino spjaudymo metu“, jis buvo „su visais laikraščiais […] susipykęs“), o dramą, padedamas brolio Adolfo Sruogos, demonstratyviai išspausdino savilaidos būdu. Vanda Sruogienė šį faktą paliudijo, pakomentavo ir šio įvykio pasekmes, nepalankias Baliui Sruogai dėl per mažo visuomenės išprusimo literatūrinio raštingumo klausimais:

„Adolfas Sruoga tikrai kurį laiką turėjo knygų leidyklą „Tulpė“. Ji ir išleido 1932 m. „Milžino paunksmę“. Kai premijų komisija taip neigiamai šį veikalą įvertino, Sruoga labai karščiavosi ir pagal savo studijų metu patirtus Vokietijos spaudoje protestus jais pasekė: prie knygos viršelio buvo pridėta popieriaus juostelė su parašu: „Ši drama literatūros komisijos pripažinta netinkama“ (ne šiais žodžiais, bet ta prasme). Jis tikėjosi sukelti susidomėjimą, paraginti knygą paskaityti ir visuomenei įvertinti komisijos sprendimą. Daug kas iš artimųjų atkalbinėjo griebtis to Lietuvoje neįprasto žygio, bet mano vyras buvo taip tikras, kad jo darbas vertingas, vertingesnis už jo konkurentų pateiktus rašinius, taip įsižeidęs neteisingumu, kad nesidavė atkalbinėjamas. Tas priedas turėjo tik neigiamų rezultatų. Mūsų visuomenėje buvo nedaug rimtų skaitytojų, dažniausiai turėjo primityvų priėjimą prie literatūros…“ (Vandos Sruogienės laiškas Vladui Žukui, iš Čikagos – į Vilnių, 1980-08-08, [pasirašytas mašinraštis], in: *VUB RS*, f. 141, b. 319, l. 1r)

[13] Vanda Sruogienė (1899–1997) – istorikė, Balio Sruogos žmona. 1927–1939 m. Kauno II gimnazijos istorijos mokytoja.

[14] Bronislava Jazbutytė-Sruogienė (1896–1950) – Balio Sruogos brolio Juozapo Sruogos žmona.

[15] Balys Sruoga (1896–1947) – Juozapo Sruogos brolis, LU HMF dėstytojas, Slavų literatūros ir kalbų katedros docentas.